مقدمه‌ای بر نرم‌افزارهای متن‌باز

نرم‌افزارهای متن‌باز:

نرم‌افزار متن‌باز یا منبع باز (Open Source Software)، همان‌طور که از نام آن پیداست به معنای نرم‌افزارهایی هستند که آزادانه و بدون پرداخت هیچ هزینه‌ای مورداستفاده قرار می‌گیرند. در این نوع نرم‌افزارها کدهای منبع نرم‌افزار نیز جهت هرگونه تغییر و ویرایشی در دسترس قرار می‌گیرند.

متن‌باز بودن این‌گونه نرم‌افزارها به کاربر این امکان را می‌دهد که نرم‌افزار را بر اساس نیاز شخصی خویش تغییر دهد و استفاده کند همچنین منتشر نماید. البته برای تغییر کد منبع یک نرم‌افزار باید به کد منبع آن آگاه بود و سپس تغییر را شروع کرد؛ همچنین اصول توسعه و تغییر نیز بر این مبنا قرار دارد که کد منبع اصلی حفظ شود.

پیشگامان متن‌باز (Open Source Initiative) سازمانی غیرانتفاعی است که برای تبلیغ نرم‌افزارهای متن‌باز اختصاص داده شده است. این سازمان در فوریه ۱۹۹۸ توسط اریک ریموند و بروس پرنس راه‌اندازی شد.

خصوصیت‌هایی که یک نرم‌افزار متن‌باز را به نسبت سایر نرم‌افزارها متمایز می‌کند، این است که تمامی اشکالات موجود در یک بسته نرم‌افزاری را می‌توان با تغییر و یا ویرایش کد برطرف کرد؛ درنتیجه هیچ نیازی به فروشنده و محل فروش نیست و کاربر به‌راحتی می‌تواند آن را توسعه دهد و حتی برای فروش آن اقدام کند که در این صورت می‌تواند مسیری برای کسب درآمد باشد.

تولیدکنندگان این نرم‌افزارها به‌راحتی می‌توانند با انتشار و اشتراک آن در وب، هرچه سریع‌تر نسبت به نقطه‌ضعف‌های سیستم نرم‌افزاری خودآگاه شده و در راستای بهبود آن اقدام کنند و با ایجاد یک هم‌فکری واحد مشکلات سریع‌تر مشخص و سریع‌تر نیز نسبت به برطرف شدن آن اقدام می‌شود.

ازجمله مهم‌ترین مزایای نرم‌افزارهای متن‌باز نسبت به نرم‌افزارهای تجاری به شرح ذیل هست:

- در دسترس بودن کد متن و اجازه تغییر و بومی‌سازی آن
- حق انتشار برای کاربر بعد از انتشار و ویرایش
- ارتقا و پشتیبانی دائمی به دست کل کاربران سطح جامعه
- رایگان بودن

یکی از مهم‌ترین مشکلات نرم‌افزارهای متن‌باز را می‌توان نیاز به دانش فنی جهت ویرایش و پشتیبانی از آن دانست برخلاف نرم‌افزارهای تجاری که گروهی متخصص آن را پشتیبانی می‌کنند.

نرم‌افزارها و سیستم‌های متن‌باز موردنیاز کتابداران:

- سیستم‌های مدیریت محتوای وب مانند وردپرس، جوملا، دروپال، دات نت نیوک و ...
- سیستم‌های کتابخانه‌ای و کتابخانه دیجیتال مانند کوها، گرین استون، سنیان، یوکفا، PhpMyLibrary و ...
- سیستم‌های مدیریت اطلاعات پژوهشی و مخازن سازمانی مانند ای پرینتس، دی اسپیس، فدورا، ویوُ و ...
- سیستم‌های آرشیوسازی و مدیریت آرشیو مانند آرشیو دایرکت، دورا کلود، ایکا اتم و ...
- سیستم‌های مدیریت ژورنال‌ها و مجلات مانند Open Journal System و ...
- سیستم‌های آموزش و یادگیری الکترونیکی و آنلاین مانند eFront، Moodle، BigBluebutton، Openmeetings و ...

سیستم‌های مدیریت محتوای وب:

سیستم مدیریت محتوای وب (Web Content Management System یا WCMS)، یک سیستم نرم‌افزاری است که ابزارهای از پیش آماده‌ای برای نوشتن مطالب، درج تصاویر و پیوندها و به‌طورکلی مدیریت یک یا چند وب‌سایت دارد و به کاربران اجازه می‌دهد حتی با دانشی اندک در زمینهٔ زبان‌های برنامه‌نویسی وب یا زبان‌های نشانه‌گذاری، محتوای وب‌سایت خود را به‌سادگی ایجاد و مدیریت کنند. سیستم مدیریت محتوای وب برای کنترل مجموعه‌ای پویا از مواد وب، شامل اسناد HTML، تصاویر و دیگر اشکال رسانه به کار می‌رود. سیستم‌های مدیریت محتوا با امکاناتی که در اختیار کاربر قرار می‌دهند، کنترل و ویرایش و مدیریت جداول زمانی را آسان می‌کنند.

WordPress محبوب‌ترین سیستم مدیریت محتوا است که به‌عنوان یک CMS وبلاگ نویسی شروع به کار کرد، اما بعداً به یک CMS بالغ تبدیل شد.

Joomla متداول‌ترین سیستم مدیریت محتوا برای ساختن سایت‌هایی با امکانات گسترده است که توانمندی برای ایجاد و ویرایش آسان صفحات وب به کار رود، اما از WordPress پیچیده‌تر است.

براساس اعلام وب‌سایت toptenreviews.com، در رتبه‌بندی سیستم‌های مدیریت محتوا درسال ۲۰۱۵ میلادی، وردپرس در رتبه دوم و جوملا در رتبه ششم قرار دارد.

معرفی سیستم مدیریت محتوای وردپرس:

سیستم مدیریت محتوای وردپرس، در حال حاضر محبوب‌ترین سیستم مدیریت محتوا یا CMS از لحاظ تعداد کاربرانی که از آن استفاده می‌کنند در اینترنت است. این سیستم مدیریت محتوا به‌صورت روزافزون در حال استفاده هست و کاربران

زیادی را هر روز بیشتر از روز قبل به خود جذب می‌کند. این استقبال به این دلیل است که کار با این سیستم مدیریت محتوا در عین سادگی بسیار لذت‌بخش است و هر نوع کاربر اینترنت با کمترین دانش نیز می‌تواند به‌راحتی توسط آن سایت موردنظر خود را راه‌اندازی کرده و بتواند بازدیدکننده زیادی را جذب کند.

برای راه‌اندازی یک وب‌سایت یا وبلاگ بر اساس سیستم وردپرس دانش فنی خاصی نیاز نیست و شما با آشنایی کمی با اینترنت و وب می‌توانید وب‌سایت خود را به‌سادگی راه‌اندازی نمایید. جهت کسب اطلاعات بیشتر و نحوه به‌کارگیری ورد پرس می‌توانید به سایت وردپرس فارسی مراجعه نمایید (http://wp-persian.com).

در شماره‌های بعدی در خصوص نرم‌افزارهای متن‌باز کتابخانه و سایر سیستم‌ها مطالبی را ارائه خواهیم داد.

منابع:

- ویکی‌پدیای فارسی https://fa.wikipedia.org
- http://cms-software-review.toptenreviews.com
- شفیع حبیبی، ابراهیم سلمانی ندوشن. نرم‌افزارهای متن‌باز و فرصت‌های نو برای کتابداران ایران، فصلنامه کتاب، تابستان ۸۷/

نویسنده: میثم داستانی

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها): میثم داستانی
عنوان مقاله: مقدمه‌ای بر نرم‌افزارهای متن‌باز
عنوان مجله: کتابدار ۲.۰ – (عنوان لاتین: i-Kit�bd�r 2.0)
دوره مجله(Vol):
شماره مجله(Issue):
سال(Year): ۱۳۹۴
شناسه دیجیتال(DOI):
لینک کوتاه: http://lib2mag.ir/834